

Mgr. Andrea Kandrávová, ŠZŠ s MŠ Karpatská 1, 811 01, Bratislava

ARTEFILETIKA ako preventívna sociálno - výchovná činnosť v škole

Záverečná práca

Bratislava

November 2021

Záverečná práca z ARTEFILETIKY

Záverečná práca - EMÓCIE (emočné maľušky)

- EMÓCIE a ich príbeh

Záverečné práce sú zamerané na rozvíjanie prosociálnych zručností a odstránenie agresívneho správania u žiakov. Pracovala som so žiakmi štvrtého ročníka Špeciálnej základnej školy A,B variantu. Trieda má názov Sovičky, preto ich pri práci viackrát spomínam. Ako triedny učiteľ týchto žiakov na prosociálnom správaní a zároveň odstránení agresívneho správania pracujeme každý deň. Ako hlavnú tému som si preto vybrala tému EMÓCIE.

Každé ráno v triede začíname deň tým, že sa snažím deti naladiť do pozitívnych emócií a vytrvať v nich čo najdlhšie. Emócie sú súčasťou nášho denného života a mojím cieľom je vedieť ich vyjadriť (verbálne aj nonverbálne), „narábať“ s nimi a rovnako pracovať na nich. Táto téma je žiakom blízka, radi ňou prechádzajú, učia sa ako sa zachovať v rozličných životných situáciách a pod. Osobne vidím v tomto smere u konkrétnych žiakov so špeciálnymi výchovno- vzdelávacími potrebami výrazný progres. Témou sme sa zaoberali tri týždne a prelínala sa vo všetkých vyučovacích predmetoch. Uplatnila som medzipredmetové vzťahy v rámci artefiletiky do výtvarnej výchovy, pracovnej výchovy, slovenského jazyka, vlastivedy, vecného učenia, matematiky, hudobnej výchovy a telesnej výchovy.

Cieľom bolo zlepšiť vzťahy v triede medzi jednotlivými deťmi (nerýpať vzájomne do seba, fyzicky a verbálne neútočiť), prejať svoje emócie, pochopiť emócie svojho spolužiaka a iných ľudí- scitlivenie sa, byť empatický, rozvíjať emočnú inteligenciu (emočné maľušky), nesmiať sa z neúspechov iných, neponižovať, neurážať (príbehy GRÁZLIKA GABA), naučiť sa byť trpezlivý pri práci (počkať), pracovať na svojej vytrvalosti pri práci (výtvarne domalovanie, dokreslenie, dotvorenie emócií), nevzdávať sa, prijať rozdelenie úloh, vedieť sa rozdeliť, pomôcť jeden druhému (aj sovičky si vzájomne pomáhajú) a úprimne sa tešiť z úspechov svojich spolužiakov (ľudí). Cieľom bolo pripomenúť si a dodržiavať naše pravidlá triedy- 1. Sme jeden tím (sovičkovský tím), 2. Držíme spolu, 3. Neubližujeme si, 4. Zabávame sa. Tieto pravidlá triedy si opakujeme každé ráno, máme ich vystavené a nalepené na tabuli (aj vo fotografickej podobe).

Aj keď ide o žiakov s mentálnym a viacnásobným postihnutím do artefiletiky sa pustili s nadšením, až na ich slovný komentár, ktorý bol slabší.

Žiaci sú vedení k systematickej pracovnej a výtvarnej činnosti a tak nemali problém pri jednotlivých aktivitách. U niektorých dlhšie trvalo, kým pochopili zadanie a verbalizovali odpovede na otázky. U dvoch žiakov s autizmom výrazne abscentuje verbálny prejav, tak som si odpovede „domýšľala“ a nabádala k spoločným odpovediam.

Aktivity prebiehali tvorivo a plynulo. Žiaci pracovali so záujmom a nadšením. Vzájomne sa dopĺňali a pomáhali si, keď to bolo potrebné.

Výsledný efekt z tvorenia bol veľmi dobrý. Mali sme dobrý pocit a spoločnú radosť z výtvorov aj keď nám to často trvalo dlhšie, ako sme chceli.

Artefiletika sovičkám priniesla nový rozmer do našej tvorivej činnosti za čo sme vďační.

Záverečné práce som vypracovala aj do podoby fotografií, kde je zaznamenaný celý metodický postup Artefiletiky zameraný na rozvoj prosociálneho správania, emócií a odstránenie agresívneho správania.

Na hodine Slovenského jazyka som žiakom prečítala rozprávku Grázlik Gabo Klame a podvádza od spisovateľa Francesca Simona. Na ďalších hodinách slovenského jazyka sme sa venovali viacerým knihám a kapitolám Grázlika Gaba. Práve v týchto príbehom sme mohli sledovať rôzne emócie, situácie a prístup k nim.

Žiakom som po prečítaní kládla otázky a rozoberali sme príbehy tak, aby vedeli uplatniť prvky prosociálnej výchovy, vyjadriť sa k emóciám a vziať si z nich ponaučenie. Spoločne sme si v rámci vyučovacích hodín- Sj a Vlastivedy, Vecného učenia vyrobili vlastnú knihu- Grázlik Gabo. Pomohla som žiakom ilustrovať postavy z knihy, ktoré si žiaci samostatne vyfarbili. Zahráli sme sa na spisovateľov a ilustrátorov knihy. Rovnako sme v knihe písomne odpovedali na otázky, napr. "Čo sa Ti nepáčilo na správaní GRÁZLIKA GABA, či AKÁ BOLA NÁLADOVÁ NAĎA?"...

Ukážky z vytvorenej knihy GRÁZLIK GABO

V rannom kruhu sme sa zahrli s emočnými maňuškami, ktoré žiaci doslova milujú. Prostredníctvom týchto maňušiek učím žiakov vnímať a pomenovať jednotlivé emócie. Každý žiak si vybral emóciu, s ktorou sa v danej chvíli stotožňoval a predviedol nám ju (ako sa cíti a prečo, či kedy sa takto cíti). V kruhu sme sa rozprávali o týchto emóciách, roztriedili ich na príjemné a nepríjemné a na záver som im kládla reflektívne otázky. Práve cez tieto otázky a ich odpovede som chcela zistiť aký je ich svet emócií a prežívanie daných emócií, a v čom sa budú ich odpovede líšiť pri artefaktike a výsledných artefaktoch.

Postrehy z praxe a záver je nižšie uvedený.

Emócie: radosť, smútok, strach, hnev, spokojnosť, hanba, prekvapenie.

Prevedenie jednotlivých emócií žiakov pomocou emočných maňušiek

Počas práce s emočnými maňuškami som žiakom kládla reflektívne otázky

Odpovede

Emócia- PREKVAPENIE

1. Kedy si prekvapený?

Odpovede

Viktória- Keď niečo dostanem

Lukáš- Dnes, keď pôjdem na kolotoče a juuu...a keď dostanem kopačky na futbal

Rebeka- Keď hrajú v rádiu moju obľúbenú pesničku Bejby

Milla- Keď pozerám divoké filmy

Nina-Ja som prekvapená, keď sa chystá narodeninová oslava

Simona- oslava, oslava (žiačka s autizmom. Otázky sú pre ňu abstraktné, ale emócie vie napodobniť)

Emócia- RADOSŤ

2. Kedy si šťastný, radostný, „nosiš taký veľký úsmev“?

V- Ja som šťastná, keď sa vozím na koníkovi Dixy, ktorého máme na farme

L- Radosť a šťastie je, keď vyhráme futbalový zápas a keď som na kolotoči, keď tu bude už sestrička malá

R- Keď mi tatino kúpi moje chrumky a máme oslavu

M- Keď som so sestrou

N- Som šťastná, keď Petra Vlhová vyhrala

S- Keď sa oslavujú narodeniny

Emócia- SPOKOJNOSŤ

3.Kedy si spokojný?

V- Ja som spokojná, keď vieme všetko

L- Keď je niečo super, keď napr. dáme gól, nové oblečenie má teší a sestrička

R- Keď všetko vidím

M- Keď som doma

N- Ja som spokojná, keď ide moja obľúbená relácia Milujem Slovensko

S- Keď pozerám My little Pony

Emócia- SMÚTOK, PLAČ

4.Kedy si smutný, plačeš?

V- Keď ma bolí hlava

L- ja som smutný, keď sa udriem, hlavne pri futbale

R- keď ma boli ruka

M- som smutná a plačem, keď ma bolí brucho...nemôžem mlieko

N- bola som smutná, keď umrel ujo Maťo, už je v nebičku

S- keď sa musím učiť

Emócia- HNEV

5.Kedy prežívaš hnev, si nahnevaný?

V- Keď sa mi nedarí úloha, vtedy som smutná

L- Keď sa niekto vytočí v škole na chodbe cez prestávku a tiež pri futbale

R- Keď mi nedajú psa Fendi

M-Jaaaa keď vytáčam mamu a keď musím ísť k ocovi

N- Ja som nahnevaná keď mi niekto prekazí plán

S- Hnevám sa keď musím v škole robiť úlohy

Emócia- HANBA

6.Kedy sa hanbíš, máš pocit hanby?

V- hanbím sa, keď sa mi nepodari mlynské kolo

L- Keď prehráme zápas vo futbale a bol to fakt dobrý zápas aj sa hanbím, aj som nahnevaný

R- Keď nemám Ninku

M-Keď sa mi nedarí v tej hnusnej matematike

N- Keď niečo neviem sa hanbím

S- Keď urobím niečo zlé

Emócia- STRACH

7.Kedy máš strach? Z čoho máš strach?

V- Bojím sa, že ma niečo ukradne

L- Ja sa bojím , mám strach keď sa v byte niečo hýbe

R- bojím sa búrky, bleskov

M-mám strach z pavúkov

N- bojím sa búrky

S- mám strach z bleskov

Takto sa nám vždy hra s emočnými maňuškami páči 😊

Snažíme sa byť vždy veselí, šťastní a s úsmevom na tvári 😊

postrehy z praxe:

Emočné maňušky- pri emočných maňuškách žiaci pracovali s veľkou radosťou, uvoľnením a úprimnosťou. Pri reflektívnom rozhovore sa aktívne zapájali. Odpovede na otázky boli jednoduché ale prirodzené. U žiačky s autizmom, odpovede s pomocou.

Vo odpovediach žiakov, bolo signifikantné, že majú veľmi radi oslavy a cítia sa pri nich šťastný, radostní a zároveň prekvapení. Milujú rozbaľovať darčeky, čo v nich bude a majú radi túto emóciu, ktorú si spájajú s oslavou a vyvoláva v nich pocit šťastia, radosti, spokojnosti a veľkého úsmevu. U Lukáška som viackrát pri odpovediach zaznamenala silný vzťah k futbalu, ktorý je pre ňo veľké hobby. Tento šport má rád, uvedomuje si, že je vo futbale dobrý, preto je sklamaný, smutný aj zahanbený ak prehrajú zápas, no šťastný ak dajú gól. Rovnako bolo u ňo „cítiť“ radosť z príchodu narodenia sestričky 😊 (som spokojný, že budem mať sestričku). Nahnevanie je zjavné u Milly, keď musí ísť k otcovi (rodičia sú rozvedení a nerada navštevuje otca) a zároveň keď vytáča mamu (s matkou žije v jednej domácnosti a často spomína ako sa pohádali). Viktóriine odpovede smerujú k jej disciplíne, ktorú musí dodržiavať. Rodičia ju vedú k systematickosti, zodpovednosti a učeniu sa. Má veľa domácich úloh, ktoré si stále dožaduje...Je zahanbená, ak sa jej nepodarí mlynské kolo a zároveň nahnevaná, plače keď sa jej nepodarí úloha. Je spokojná, veselá ak všetko vie. Jej „únik“, šťastie sú zvieratká (som šťastná, keď sa vozím na koníkovi Dixi), s ktorými je v dennom kontakte na ich rodinnej farme.

Artefiletika

V rámci pracovnej výchovy sme si nastrihali z časopisov rôzne emócie ľudí. Výrazne, viditeľné emócie, ktoré ľudia na fotografiách prežívajú. V kruhu sme si ich rozložili a porozprávali sa o nich. Aká je to emócia, kedy ju človek prežíva, či ju žiaci zažili a kedy, v akej situácii, ako sa s ňou popasovali (v prípade negatívnej emócie), či im bol niekto oporou, kto pri nich „stál“ a pod. Snažím sa viesť žiakov k verbálnemu vyjadrovaniu a zlepšiť ich slovnú zásobu, slovný prejav. Na základe odpovedí som sa dozvedela zaujímavé informácie. Žiaci porozprávali svoje príbehy, kedy sa stretli s negatívnymi emóciami ako je smútok, plač, hnev a to nie len u seba, ale aj svojich rodinných príslušníkov. Rovnako napríklad Milla prezradila, že plače keď sa jej nedarí v matematike a mama ju straší varechou, alebo Lukáško, ktorý prežíva momentálne jedno z najšťastnejších období svojho života, lebo sa mu narodila malá sestrička a môže pomáhať mamke, preto je šťastný. Tiež s negatívnou emóciou a to smútkom sa stretáva žiačka, ktorej rodičia riešia manželskú krízu a denne sa z toho potrebuje vyrozmávať. Mojou snahou je aby si žiaci uvedomili, že sa denne stretávame s rozličnými emóciami, odkiaľ môžu prichádzať, ako ich spracovať, prežívať a zároveň vedieť pochopiť emócie druhých ľudí.

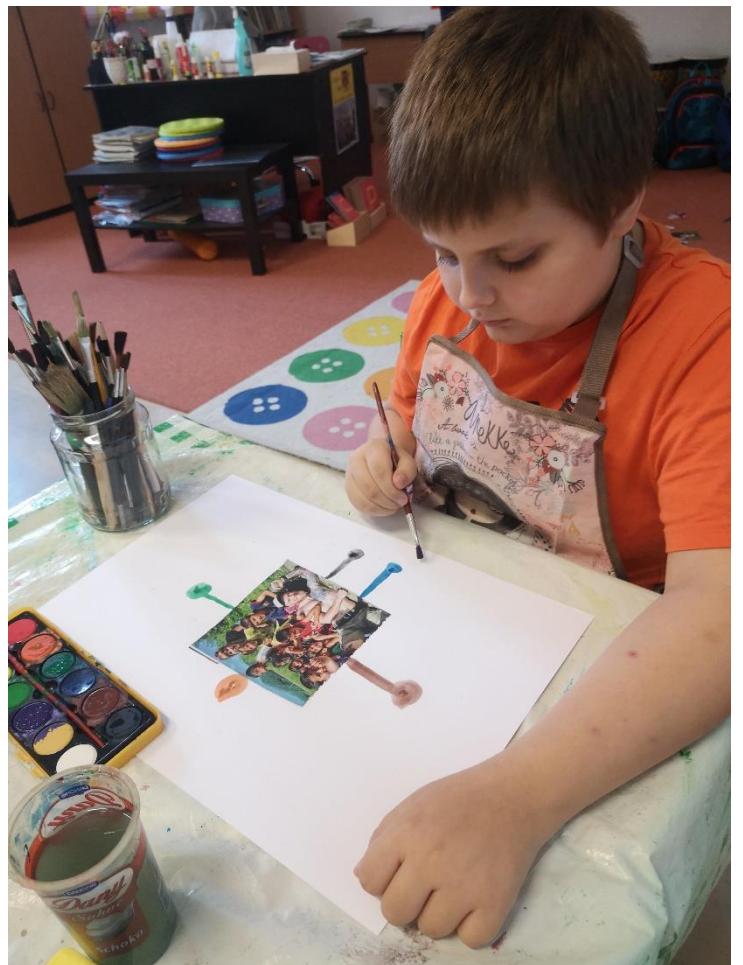
**Vyberanie emócií, ich prevedenie a komunikácia (analýza), kládenie
reflektívnych otázok**

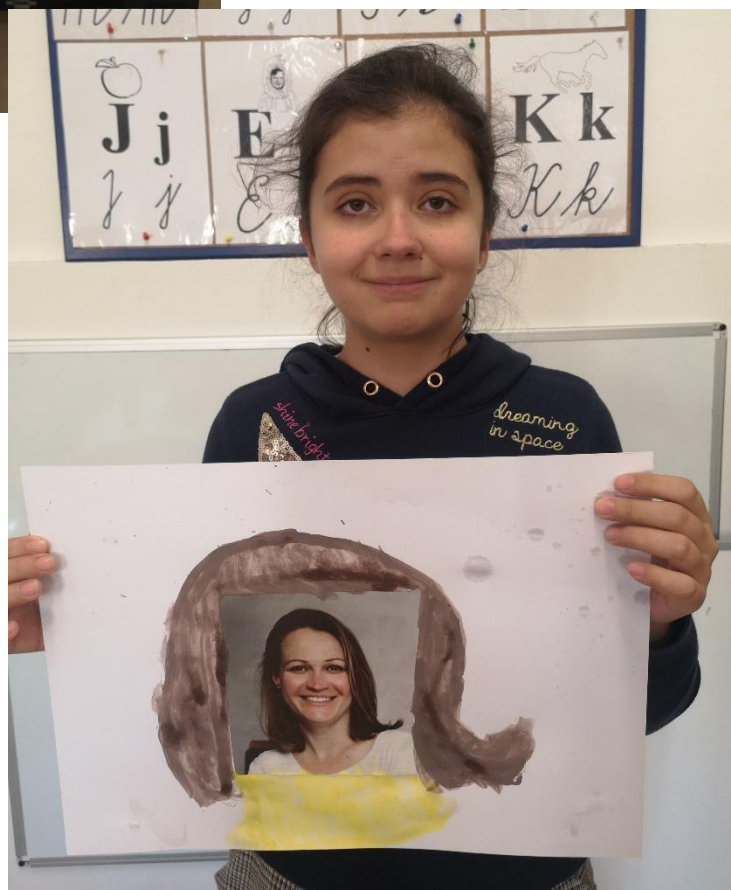
Začali sme pracovať na Artefiletike. Každý žiak si vybral jednu emóciu, pomenoval ju a nalepil na výkres A3. Úlohou žiakov bolo dotvoriť emóciu a jej príbeh výtvarnou technikou akou chcú- vodovými farbami, temperovými, farbičkami, fixami, pastelom....Emócie a ich príbeh. Pre žiakov s mentálnym postihnutím to bolo abstraktné zadanie a práca, ale zvládli to výborne. Počas procesu som im kladla reflektívne otázky.

Výsledné artefakty žiakov- Emócie a ich príbeh

Reflektívny rozhovor

Odpovede na otázky

1. Čím môže byť výnimočný človek na tvojom obrázku?

Lukáš- že je šťastná, že sa tvári šťastne

Viktória- že je šťastná a že ma pekné, dlhé vlasy

Rebeka- že sú kamarátky

Ninka- že sa ide vydávať a vraj že dostala kyticu na svadbe

Simonka- má pekné vlasy (žiačka s autizmom, otázky sú pre ňu veľmi abstraktné, málo verbálna)

Matúš- veľa detí (žiak s autizmom, otázky sú pre neho veľmi abstraktné, neverbálny, odpovede s pomocou smerovania)

1. Koľko rokov asi má?

L- 32

V- moja má 41

R- majú 21

N- moje teta má 23

S- 11

M- 10

2. Čo rada robí tvoja osoba na obrázku? Čo ju baví?

L- fotiť sa

V- moja teta sa rada prechádza vonku aj že je veselá

R- že sa pekne obliekajú, na bielo

N- moja teta rada skáče na trampolíne

S- fintí sa

M-pomáha

3. Aké je jej poslanie?

L- že je učiteľka ako ty Andrejka

V- že učí balet volá sa Andrejka

R- že sa tieto ženy rady fotia, majú biele zúbky, má rada make up

N- že je baletka

S- učiteľka

M- neodpovedal

4. Ako sa cíti tvoja osoba na obrázku?

L- dobre

V- fajn

R- fajn

N- moja teta tiež fajn

S- dobre

M-dobre

5. Nad čím sa zamýšľa?

L- že ma dobrú kamarátku, ktorá jej vždycky pomôže

V- že chce pomáhať dobrým ľuďom, ktorí spadnú

R- že majú kamarátky

N- že sa vydáva

S- neodpovedala

M- neodpovedal

6. Je šťastná?

L- áno, ale veľmi

V- áno, je najviac šťastná a pomaha ľuďom

R- áno, že byvajú spolu

N- áno

S- áno

M-áno

7. Má táto osoba všetko, čo potrebuje? Alebo čo by sa jej hodilo?

L- má všetko

V- má všetko

R- má všetko čo potrebuje

N- áno

8. S kým býva a kde býva?

L- moja býva v Petržalke s frajerom

V- moja býva v Dúbravke s frajerkou (Monika býva v Dúbravke)

R- v domčeku, táto vedľa Ninky

N- moja býva vedľa Rebečky na Kolibe

S- doma

M- doma

9. Má tvoja osoba kamarátov?

L- áno, veľmi veľa je aj na obrázku preto je veľmi šťastná

V- áno ma lebo je veselá

R- áno

N- má tiež

S-áno

M-áno

10. Má aj nepriateľa? Niekoho, kto jej ubližuje?

L- áno, iba jedného Viki

V- nie, nemá

R- nemá

N- nemá

S- nemá

M- nemá

11. Chcel by si byť ako táto osoba?

L- nie

V- áno

R- áno

N- áno

S-áno

M-áno

12. Čo sa ti na tejto osobe najviac páči?

L- že je vždycky šťastná

V- všetko

R- že sú každá inej farby, sú šťastné

N- že sa ide vydávať (Ninka by sa rada vydávala)

S- je pekná

M- pekná je

Aktivita – Emócie a ich príbeh

čas: cca 3 hodiny

téma: Emócie

pomôcky : formát papiera A3, vystrihnuté obrázky s emóciami, lepidlo, vodové farby, fixy, temperové farby, farbičky, pastel, maliarske potreby, farbičky, lepidlo,

forma práce: individuálna

zadanie: nalepiť svoju emóciu na výkres a dotvoriť jej príbeh, výber techniky ľubovoľný (temperové, vodové farby, fixy, farbičky, pastel...)

postup: - motivačný rozhovor v kruhu, emócie na fotografiách a vystrihnutých obrázkoch,

- rozdelenie detí a individuálna tvorba emócií a ich príbehu za lavicami,
- aktívna tvorenie a spolupráca,
- reflektívny rozhovor so žiakmi a písanie odpovedí.

postrehy z praxe:

Žiaci pracovali prv s obavami, komentovali, že nevedia, či to zvládnu (bolo to pre nich abstraktné), no keď začali pracovať išlo to s nadšením, uvoľnením a radosťou. Po nalepení svojej emócie na výkres si vybrali kresliaci, maliarsky materiál, ktorým dotvorili príbeh emócie. Žiaci prevažne použili vodové farby. Na výsledný artefakt boli žiaci hrdí a urobili sme si spoločne výstavku a rozhovor o ich emočných príbehoch.

Pri reflektívnom rozhovore sa žiaci aktívne zapájali okrem žiakov s autizmom (Simonka a Matúš, ktorým chýba porozumenie a absentuje verbálny prejav). Odpovede na otázky boli jednoduché a kreatívne.

Lukáš popísal svoj artefakt ako veľmi šťastnú, peknú ženu, ktorá išla von so svojou kamarátkou (ružová postava na obrázku). „Vybrali sa von, lebo boli veľmi krásne, namaľované a svietilo slniečko. Na oblohe boli pekné modré mraky. Čierne mraky sú efekt“.

Lukáš prežíva momentálne veľmi pekné, šťastné obdobie čo zaznamenávajú jeho osobné, verbálne prejavy aj výtvarné artefakty. Je spokojný (všetko je pekné, šťastné aj modré mraky sú dokonca pekné). (narodila sa mu malá sestrička a začal sa stretávať s biologickým otcom, ktorého dlhé roky nevidel).

Viktóriin artefakt bol popísaný ako krásna, moderná žena, kde sú okolo nej ľudia (tvar čísla 8 všade okolo osoby). „Osmičky sú aj jej najlepšie kamoši, Ninka, Lukáš, Rebeka, Simonka (mená jej spolužiakov). Kúpe sa v jazere (modrá farba na spodnej časti výkresu) a má plavky.

Viktória je nová žiačka, ktorej sa u nás v triede veľmi páči. Má rada svojich spolužiakov, čo popisuje aj pri artefakte. Veľmi sa snaží o ich priazeň, no zlým spôsobom. Viackrát deťom ublížila fyzicky aj verbálne. Deti si k nej hľadajú cestu pomalšie a neisto. Viky sa rada parádi, oblieka a všima si aj detaily na učiteľke a iných ľuďoch. Vždy pochváli učiteľku, čo má na sebe oblečené, obuté a skúša si jej topánky 😊

Žiačka **Rebeka** sa pri rozhovore vyjadrila-„Moje tety sú veľmi krásne, každá z nich má iné vlasy“. Farebné kruhy, ktoré nakreslila fixou sú „farebné guľičky, ktoré boli v detskom kútiku a ženy sa s nimi hrali“. „Slniečko symbolizuje, že tety sú šťastné, že má byť teplo. Modré mraky, blíži sa búrka ale baby sa jej neboja“.

Rebeka miluje všetko farebné, trblietavé, „strakaté“. Aj jej artefakt je plný farieb a pozitívnych emócií. Taká je aj Rebeka- plná lásky, empatie, radosti, úsmevu, harmónie. Osobne sa bojí búrky, hrmenia, a nakreslila ho vo forme modrej farby pri slniečku, no dodala, že „baby sa jej neboja“. Aj ona prekonáva prekážky a snaží sa búrky nebať, má istotu, že s úsmevom, rodinou, kamarátmi všetko zvládne. S farebnými guľičkami sa veľmi rada hrá aj v škole, doma aj v detskom kútiku, kde chodí s rodičmi (sú jej stimulom, upokojujú ju).

Ninka opísala svoj artefakt s príbehom tety, ktorá sa bude vydávať. „Má vlečku, svadobné šaty ako ty Andrejka a my Ti budeme držať na svadbe závoj a hádzať lupene ruží. Vedľa tety- nevesty, ktorá je krásna sú deti, vtáčik, slniečko. A moja teta išla do detského kútiku na trampolínu. Oranžové guľičky to sú moji spolužiaci. Tu je Rebeka, tu Milla, tu Lukáško, Viktorka a tu si ty Andrejka“.

Ninkinou momentálnou horúcou témou je svadba, čo odzrkadlila aj v artefakte. Stále sníva, ako sa jej pani učiteľka (ja) bude raz vydávať a ona mi bude držať závoj, vlečku a hádzať lupene ruží. Prežíva veľkú spokojnosť, šťastie, radosť v triede so sovičkami aj pani učiteľkou (označila svojich spolužiakov ako kruhy na jej obrázku, sú súčasťou). Rada navštevuje detský kútik, kde skáče na trampolíne.

Záver: - aktivita bola pre deti zaujímavá,

- vzhľadom k schopnostiam a tempu žiakov proces tvorby prebiehal prirodzene a v dobrom čase,
- menej samostatných žiakov bolo treba motivovať do práce,

v odpovediach boli žiaci väčšinou orientovaní na výnimočnosť osoby, jej emócie (skoro u všetkých odpovediach boli ich postavy, osoby šťastné a krásne, cítili sa dobre, výborne). Rovnako podobné emócie prevládajú u nás v triede u Sovičky, žiaci sú spokojní, šťastní. Majú kamarátov (odpovede- veľmi veľa kamarátov, nikto im nechce ublížiť. Len pri jednej odpovedi zaznelo meno Viky. Viktóriu vnímajú ako spolužiačku, ktorá im ubližuje, nezapadla do kolektívu 😞). Pri odpovediach, čo robí rada ich osoba na obrázku, vymenovali väčšinou ich osobné, aktuálne záujmy (fotí sa, skáče na trampolíne, prechádza sa, či pomáha- aj my si v triede vzájomne pomáhame a vedíme sa k tomu). Veľmi sa potešili odpovede žiakov pri otázke, aké je poslanie ich osoby na obrázku pri ktorých som si uvedomila, ako vzácne má vnímajú moji žiaci. Použili moje povolanie aj meno (je učiteľka ako ty Andrejka, či je baletka a volá sa ako ty Andrejka). Ich osoby najradšej pomáhajú, sú kamarátske. (Lukáš komentoval , že jeho ružová namaľovaná osoba je kamarátka, ktorá jej vždy pomáha, aj v jeho živote spomína, že má dobrých kamarátov v ktorých má oporu)..na to pracujeme aj my v triede 😊 Ninka odpovedala, že jej postava sa najradšej vydáva (jej aktuálna téma, ktorej sa

venuje a prežíva). Žiaci majú všetko, čo potrebujú, sú naplnení (aktuálne sa takto cítia aj to verbalizujú). Ako lokalizáciu- Kde býva ich osoba, uviedli konkrétne miesta, kde bývajú (v Petržalke, doma, práve tam sa cítia dobre, spokojne, na Kolibe pri Rebečke- Ninka chodí rada k Rebečke domov). Vo väčšine odpovedí by chceli byť ako táto osoba 😊

Andrea Kandráv